

80 jaar vrijheid: praktische handvatten voor je lessen

Dit jaar staat in het teken van een bijzondere mijlpaal: 80 jaar bevrijding van Nederland en voormalig Nederlands-Indië. “De lessen die we uit die tijd kunnen trekken, gaan veel verder dan alleen herdenken”, benadrukt Laura Dekker, medewerker Educatie bij het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Ze vertelt ons hoe leraren de bevrijding op een aansprekende en toegankelijke manier kunnen verweven in hun lessen.

Laura Dekker

Tekst
Marco van den Berg

Tip 1: Sluit aan bij het dagelijkse leven van leerlingen

“De Tweede Wereldoorlog is voor veel jongeren ver weg. Het is daarom belangrijk om het thema vrijheid in hun belevingswereld te plaatsen”, zegt Dekker. Dit kan bijvoorbeeld door leerlingen te laten reflecteren op de waarden die tijdens oorlog onder druk staan, zoals vrijheid van meningsuiting, het recht op onderwijs en het recht op veiligheid. “Hoewel veel jongeren gelukkig nooit met oorlog of onvrijheid te maken hebben gehad, zien ze wel elke dag op sociale media voorbeelden van conflicten en onvrijheid in andere landen. Deze actualiteit kun je verbinden aan de historische context.”

Tip 2: Sluit aan op de lokale, persoonlijke verhalen

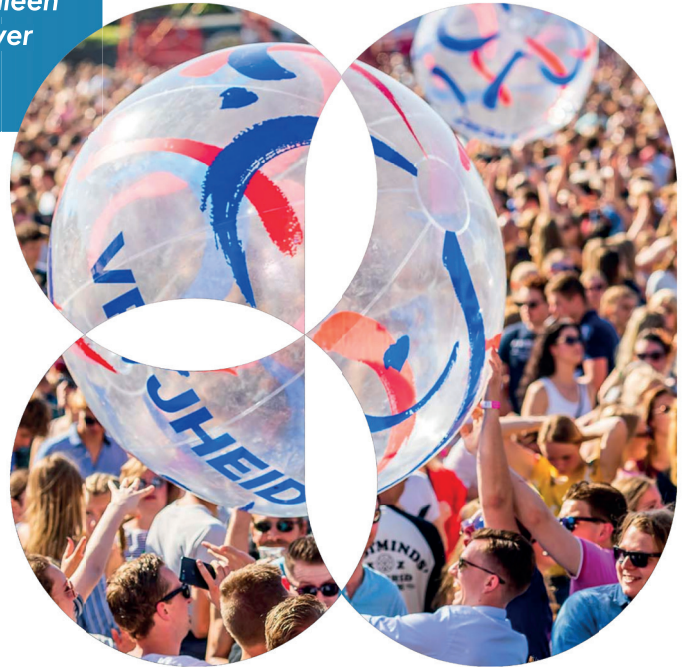
Een effectieve manier om de lesstof dichterbij te brengen, is door het verhaal van de bevrijding en vrijheid

te koppelen aan lokale gebeurtenissen. Het Nationaal Comité stimuleert scholen om aan te sluiten bij regionale initiatieven rondom 4 en 5 mei. Dekker noemt bijvoorbeeld het project *Adopteer een Monument*, waarin scholen een oorlogsmonument in hun omgeving adopteren en samen met leerlingen onderzoek doen naar de geschiedenis van hun dorp of stad tijdens de oorlog. “Door leerlingen actief te betrekken bij lokale herdenkingen en de persoonlijke verhalen wordt de geschiedenis tastbaar”, legt ze uit. “Dit helpt om de verhalen van de oorlog minder abstract en ver weg te maken.”

Tip 3: Haak aan bij sleutelmomenten in het schooljaar

Het Nationaal Comité heeft voor 80 jaar vrijheid vijf sleutelmomenten gekozen waarbij scholen kunnen aansluiten. Deze momenten begonnen in september 2024 met de herdenking van de bevrijding van het zuiden van Nederland. Het laatste moment is in augustus 2025, met de herdenking van de bevrijding van voormalig Nederlands-Indië. In 2025 is er ook extra aandacht voor 4 en 5 mei, vertelt Dekker. “Deze sleutelmomenten geven de mogelijkheid om bij een activiteit aan te sluiten. Dat maakt het voor scholen makkelijker om aan het programma deel te nemen.”

Uiteindelijk gaat het erom dat leerlingen niet alleen het verleden begrijpen, maar ook nadenken over hun eigen rol in de maatschappij van vandaag

Tip 4: Maak gebruik van praktische lesmaterialen

Voor leraren die minder tijd hebben om een uitgebreid project op te zetten, biedt het Nationaal Comité korte, behapbare materialen die eenvoudig in een les geïntegreerd kunnen worden. Dekker wijst bijvoorbeeld op de video's van één minuut over thema's zoals de Februaristaking of de Slag om de Schelde. "Deze video's zijn een perfect startpunt voor een les. Ze bieden een korte historische context die leraren verder kunnen uitwerken." Het comité heeft daarnaast educatieve platforms zoals 4FREE - voor het voortgezet onderwijs en mbo - maar ook een magazine voor leraren speciaal voor Holocausteducatie, vertelt Dekker.

Tip 5: Focus op gemeenschappelijke vrijheid

Een belangrijk doel van het Nationaal Comité is dat jongeren niet alleen leren over het verleden, maar ook het besef krijgen dat vrijheid nooit vanzelfsprekend is. Dekker: "Vrijheid is niet alleen een recht, maar ook een verantwoordelijkheid. Dit kunnen leraren benadrukken door hun leerlingen te laten deelnemen aan een actie. Denk bijvoorbeeld aan een impact challenge via jongerenorganisatie Young Impact." Leerlingen kunnen bijvoorbeeld kaarten schrijven, gericht aan kinderen die gevlucht zijn. "Op die manier leren leerlingen dat ze zelf ook iets kunnen betekenen en dat draagt bij aan een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid."

Verbinding tussen verleden en heden

Voor veel leraren is het een uitdaging om een thema als vrijheid invoelbaar te maken voor jongeren die zich nauwelijks een voorstelling kunnen maken van de Tweede Wereldoorlog. "Toch zijn er wel degelijk overeenkomsten tussen toen en nu", zegt Dekker. Ze wijst op de polarisatie in de samenleving en het gevaar van wij-zij-denken. "Door parallellen te trekken met hedendaagse problemen zoals discriminatie, kansenongelijkheid en de kwetsbaarheid van de democratie, maak je het onderwerp actueel en relevant voor leerlingen."

Extra ondersteuning voor docenten

Dekker erkent dat sommige leraren een zekere handelingsverlegenheid voelen bij het behandelen van beladen thema's zoals de Holocaust of oorlog. "Vanuit het Nationaal Comité 4 en 5 Mei bieden wij tips en handvatten om deze gesprekken te voeren, bijvoorbeeld door je eerst goed te verdiepen in de feiten. Het is beter om geen gesprek te hebben dan een slecht gesprek." Het comité stimuleert leraren ook om gastsprekers uit te nodigen, zoals overlevenden van de oorlog, die hun verhaal kunnen delen en zo een blijvende indruk achterlaten op de leerlingen.

Via de website vrijheid.nl zijn tal van verschillende toolkits en lesmodules te vinden, maar is er ook informatie beschikbaar over lokale initiatieven, vertelt Dekker. "Het belangrijkste is dat je als leraar het thema vrijheid niet alleen historisch benadert, maar ook actuele thema's betreft. Vrijheid is iets wat we samen moeten behouden, en dat begint in de klas.")

Scan de QR-codes voor de websites van het 'Nationaal Comité 4 en 5 mei' en 'Leer over Holocaust'.

